11

కూకటి వేరు

"రాజుకి గృహసంప్రదాయాలూ, అభిమానాలూ అనే కూకటివేళ్లు లోతుగా మనసులో నాటుకునే ఉన్నాయి."

ఇంటి వెనుకగా ఉన్న కొద్దిపాటి నేలలో కూరగాయలు పండించి దేశం ఎదుర్కొంటున్న ఆహారపు కొరతను కొంత వరకైనా తగ్గించాలని అనసూయా నేను నిశ్చయించుకొన్నాము. ఉడుకు రక్తం, కొత్త కాపురం, జీవితంలో ప్రతిక్షణాన్ని ఆశయసిద్ధికోసం ఉపయోగించుకోవాలనీ, అందంగా, ఆదర్శవంతంగా బ్రతుకుల్ని మలచుకోవాలనీ, మహా ఉబలాటంగా ఉన్న రోజులు అవి.

చిన్న బొరిగ, పోపుల గరిట పట్టుకొని ఇద్దరం నేలతవ్వడం మొదలు పెట్టేము. ఆ స్థలమంతా తమదే అన్నట్లు పెరిగి ఉన్న పచ్చగడ్డి, పిచ్చిమొక్కలూ మా ఆయుధాలకి ఎదురు తిరిగి యుద్ధం చేస్తున్నాయి.

ఒక చిన్న గడ్డిమొక్క....దబ్బనం అంత లావైన మొదలూ, పాలిపోయి ముడుచుకుపోయిన ఆకులూ, ఆకుల చివర పెసరగింజ అంతేసి రెండు కాయలూ, వాటిమధ్య ఒకటీ— అరా బూడిద రంగులో సెనగబద్దలంతేసి పువ్వులూ–అదీ ఆ అంగుళం నేలలో నాకు ఎదురు నిల్చిన ప్రత్యర్థి. మహా బలవంతుడైన మల్లయుద్ధ ప్రవీణుడు పాలుగారు బుగ్గలతోవున్న ఒక అర్భక బాలునితో తలపడేముందు చూసే చూపులా ఒక్కసారి నిర్లక్ష్యంగా అటు దృష్టిని తిప్పి వేళ్ల కొనలతో పట్టి ఆ మొక్కని లాగబోయేను. అది గర్వంగా ఒక నవ్వు నవ్వి చలనం లేకుండా నిలిచిపోయింది. చేతికి మరి కాస్త బలం అందించి ఆ మొక్క మొదలు దగ్గర పిడికిలితో గట్టిగా పట్టుకొని ఊడబెరకబోయేను. ఊహూఁ-అది కొంచమైనా కదలి రాలేదు.

ఆశ్చర్యంగా ఆ మొక్కవంక చూసేను....సన్నగా పుల్లలా వున్న మొదలు....పాలిపోయిన ఆకులు....ఆ మొక్కని చూస్తే దాని వేళ్ల

అంత లోతుకి పోయి ఉంటాయని ఎవరూ అనుకోరు. పట్టి చూసే వరకూ నేనూ అనుకోలేదు.

ఒక్కొక్కసారి మన అంచనాలకి యథార్థాలు ఎంతో దూరంగా ఉంటాయి. ఏదో సమయంలో వాటి అస్తిత్వం ముందు మన ఊహలు తలవంచక తప్పదు. బొరిగె చేతిలోకి తీసుకొని ఆ చిన్న మొక్కని ఊడబెరికే ప్రయత్నంలో ఉండగా మూడేళ్ల కిందట జరిగిన ఒక సంఘటన నా మనసులో కదిలింది. చేస్తున్నపనికీ దానికీ ఏమైనా సంబంధం ఉందా అంటే వుంది. లేదు అంటే లేదు.

ఆ జూలై నెలలో పేపర్లో నా నెంబరు చూసుకొని రెండక్షరాల డిగ్రీకి అర్హుణ్ణని మురిసిపోయేను - ముఖంమీద సంతోషచ్ఛాయ ఇంకా పూర్తిగా తొలగిపోకుండానే నాకు సెంట్రల్ సెక్రటేరియట్‌లో ఉద్యోగం అయిందన్న వార్త అందింది. ఆర్డర్లు చేత బట్టుకొని, పెట్టె, పక్కచుట్టా రైల్లో పెట్టి 'ఢిల్లీ చలో' అంటూ బయలుదేరేను.

నాలుగేళ్ల క్రిందట పద్మావతిఅత్త కూతురు పెళ్లికివెళ్లి ఉండడం చేత ఊరు మరీ అంత కొత్తగా అనిపించకపోయినా అడుగడుగునా ఎదురయే భాషా సమస్యతో కాస్త తికమక పడక తప్పలేదు. హోటలు గదిలో సామాన్లుపెట్టి స్నానం ముఎంచి పద్మావతిఅత్తగారింటికి బయలుదేరేను.

ఆ రోజు ఆదివారం మూలాన అంతా ఇంట్లోనే ఉన్నారు. "ఇదిగో శంకరం బావొచ్చేడు," అంటూ అత్త కొడుకు లందరిలోకి చిన్నవాడైన గోపి కేక పెట్టేడు.

"ఎప్పుడు రావడం? ఏమిటి సంగతి? ఉద్యోగం అయిందటగా? జీతం ఎంత? అంతా కులాసా?" వంటి ప్రశ్నలయేక "అమ్మని తీసుకు రాలేదా?" అంటూ ప్రశ్నించింది అత్త.

అమ్మకి, పద్మావతి అత్తకి మధ్య బంధుత్వంకన్న స్నేహంపాలు ఎక్కువ. అత్త ఎప్పుడు ఆంధ్ర వచ్చినా మా ఇంట రెండు, మూడు రోజులు ఉండకుండా వెళ్లిపోదు.

"అక్కయ్యకి పురిటి రోజులు—పురుడు తీరి దాన్ని అత్తవారింటికి పంపితే కానీ అమ్మ రాదు" అన్నాను.

"మరి ఎక్కడ దిగేవు? ఏం చెయ్యా లనుకొంటున్నావు?" సిగరెట్ పొగ గాలిలోకి వదుల్తూ ప్రశ్నించేడు మామయ్య.

"ఈ రెండు మూడు నెలలూ హోటల్లో ఉంటే సరిపోతుం దనుకొంటున్నాను. ఇల్లు దొరికినా వంటా, వార్పూ బాదర నేను పడలేను," అన్నాను.

"ఊళ్లో మేముండగా హోటలు ఖర్మేం? ఇక్కడికి వచ్చేయి" అంది అత్త.

"ఒక రోజా, రెండు రోజులా. ఎందుకు శ్రమ?" అన్నాను.

నిజానికి మా ఊర్లో బయలుదేరే ముందే ఈ పరిస్థితి గురించి నేనూ అమ్మా చర్చించుకున్నాం. వాళ్లు మరీ అంటే ఉండననడం బాగుండదు అంది అమ్మ.

"శ్రమ కేముంది? నీ కోసం ప్రత్యేకం ఏం చెయ్యాలి? మరింకేం మాట్లాడక సామాన్లు తెచ్చుకొచ్చేయి" అంది అత్త.

"ఒరేయి రమణా, బావతో నువ్వెళ్లి అవన్నీ పట్టించుకురా" అంటూ ఆర్డరు జారీ చేసేడు మామయ్య.

రమణ వారి రెండో కొడుకు. నా కన్నా రెండేళ్లు చిన్నవాడు. పెద్దవాడు రాజూ. నేనూ ఒక ఈడువారం. వాడి కోసం ఇటు అటు చూస్తూ 'రాజేడీ' అని ప్రశ్నించేను.

"స్నానం చేస్తున్నాడేమో." అంది అత్త.

నేను మేడ దిగి కిందికి వచ్చేసరికి రాజు ఎదురు పడ్డాడు.

"ఎప్పుడు రావడం?" అన్నాడు.

"ఇప్పుడే" అంటూ సంగతి సందర్భాలు చెప్పేను.

"సరే ముందు పోయి సామాన్లు తెచ్చుకురా....తాపీగా మాట్లాడుకొందాం" అన్నాడు.

రాజు చిన్నప్పుడు వాళ్ల నాన్నగారి బదిలీల మూలంగా మా ఇంట్లో కొంత కాలం ఉండి చదువుకొన్నాడు. అందుకే ఆ ఇంట్లో మిగిలినవారితోకన్నా రాజుతో నాకు కాస్త చనువు జాస్తి.

నేను ఆ ఇంటికి వచ్చిన వారం రోజులనా డనుకొంటాను-రాజు, నేనూ డాబా చివర నిల్చి చిన్ననాటి కబుర్లేవో చెప్పుకొంటున్నాం. క్రిందనున్న లాన్‌లో ఒక అమ్మాయి ఒడిలో ట్రాన్‌సిస్టర్ పెట్టుకొని క్రికెట్ కామెంట్రి వింటున్నది.

"హల్లో గుడియా స్కోరెంత?" అంటూ రాజు ఆ పిల్లని ప్రశ్నించేడు. ముఖమెత్తి పైకి చూస్తూ ఆ పిల్ల హిందీలో జవాబు చెప్పింది. ఆ పిల్ల ముఖం చూస్తుంటే అంతకు పూర్వం ఎక్కడో చూసినట్లే అనిపించింది. "ఎవ రేమిటి?" అన్నాను రాజువంక తిరిగి. "ఇంటి వారి అమ్మాయి-చాల మంచి పిల్ల" అన్నాడు రాజు ఉత్సాహంగా. "పేరేమి టన్నావు?" వెనుతిరిగి వెళ్ళిపోతున్న ఆ పిల్లవంక చూస్తూ ప్రశ్నించేను.

"గుడియా... అసలుపేరు ఇంకేదో ఉంది. కాని ఇంట్లో అంతా అలాగే పిలుస్తారు" అన్నాడు రాజు.

ఆ పిల్ల రెండు జడలు. మెడమీదుగా ఉన్న చున్నీ చూసేక జ్ఞాపకం వచ్చింది. నేను హోటల్‌కి పోయి సామాన్లు తెచ్చుకోవాలని బయలుదేరిన సమయంలో రాజూ, ఆ పిల్లా ఎదురు పడ్డారు. రాజు నన్ను పల్కరిస్తుంటే ఆ పిల్ల ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

రాజు అన్నట్లు గుడియా చాల మంచి పిల్ల. చక్కనిది. తెలివైనది. తమాషాగా మాట్లాడుతుంది. గుడియా తండ్రి డాక్టరు. తల్లి కాలేజీ లెక్చరర్. చిన్న తమ్ములు ఇద్దరూ బోర్డింగు స్కూల్లో చదువుకొంటున్నారు. వారింటి గుమ్మాలకి, కిటికీలకి కదలాడే తెరలు, వారి డ్రాయింగు రూమ్‌లో టేబిలుమీద ఉండే పత్రికలు వారి సంస్కృతికి, నవనాగరికతకు చిహ్నాలుగా ఉంటాయి.

పద్మావతిఅత్తగారి వాటా కూడా రమారమి కిందవున్నంతా ఉంది. కాని దాన్ని ఉపయోగించుకోడంలో, అలంకరణలో ఎంతో తేడా కనిపిస్తుంది. "మన వైపు ఎంతెంత ఇళ్లున్నా అందం చందం లేకుండా ఉంచుకొంటారు. వీరిని చూచి మనవాళ్ల నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది" అన్నాను ఏదో మాటల సందర్భంలో.

అత్తయ్యకి ఇంటిగలవాళ్ల మీదగల అక్కసు వెళ్లబోసుకో డానికి అవకాశం దొరికింది.

“మనం ఉండేందుకు ఇల్లు కట్టుకొంటాం. వీళ్లు పూజించేందుకు కట్టుకుంటారు. మా ఇంటివాళ్ల సంగతే చూడు....ఆయనేమో రాత్రీ పగలూ ఆస్పత్రిలో ఉంటాడు. ఆవిడ ఉదయం తొమ్మిది గంటలకి పోతే సినిమాలు, షికార్లు చిత్తగించి ఏ రాత్రికో ఇల్లు చేరుతుంది. ఇంక మిగిలింది ఆ పిల్ల. కాలుమోపితే గచ్చులు మాసిపోతాయి. అన్నట్లు నడుస్తుంది. మరి తుడిచిన గుమ్మాలు తుడిచినట్లు. పెట్టిన వస్తువులు పెట్టినట్లు ఉండక ఏం చేస్తాయి? ఇంటికి వచ్చిన తరువాత అయినా ఆ మొక్కలమధ్యా, ఈ పచ్చగడ్డిమీదా అఘోరిస్తారేకాని అందంగా నలుగురూ హాలులో కూర్చోగా నే నెప్పుడూ చూడలేదు.

“....మా యింటి సంగతే చూడు....మీ మామయ్యేమో....!” అని అత్త మొదలుపెట్టబోయేసరికి నా అదృష్టం కొద్దీ కుంపటిమీద పాలు పొంగుకొచ్చేయి. లేకుంటే ఆ రోజు ఆఫీసుకి అరగంట ఆలస్యంగా వెళ్లవలసి వచ్చేది.

అటు తరువాత జరిగిన సంభాషణల్లో కూడా అత్తయ్యకి ఆ ఇంట్లో మనుషుల మీద ఏపాటి సద్భావం లేదని తెలుసుకొన్నాను. గుడియాతో రాజుకున్నంత స్నేహం నా కేర్పడకపోయినా ఆమె గురించి అత్తయ్య వెలితిగా మాట్లాడితే నా మనసుకి కష్టంగా ఉండేది. ఆ పిల్లలో అత్త ఎత్తిచూసే లోపాలు ఏమీ నాకు కన్పించకపోవడమే అందుకు కారణ మనుకొంటాను.

నెలరోజులు వారింట గడిపేసరికి నాకు అక్కడి వాతావరణం అర్థమయింది. అత్తయ్యకి ఆ పిల్లపట్ల ఎంత చులకన భావం ఉందో రాజుకి అంత మంచి అభిప్రాయం ఉంది. మామయ్య పూర్తిగా క్రియావాది. చెయ్యాలనుకున్నది చేసేడమే కాని నోటితో మాట తొణకడు. అతడి మనసులో ఏముందో ఆ బ్రహ్మదేవుడికే తెలియాలి.

గుడియాపట్ల రమణ భావాలు మాత్రం తమాషాగా ఉండేవి. అన్నతో ఉన్నంత చనువుగా ఆ పిల్ల తనతో ఉండదని బాధపడు తూనే....ఆ పిల్ల కలివిడి తనాన్ని ఆక్షేపించేవాడు. ‘మరీ ఉత్తరాది

పిల్లలకి అడ్డూ....ఆపూ ఉండదు. అయిందానికీ కాని దానికీ వెంట పడి తిరుగుతారు....గుడియా సంగతే చూడు....రాజుతో నువ్వయినా చెప్పు. చూసిన నలుగురూ నవ్వుతున్నారని'—అంటూ వారి స్నేహం మీద కామెంటు చేసేవాడు.

కాలం గడుస్తుంటే రాజుకి, ఆ పిల్లకి మధ్య స్నేహంకన్న మిన్న యైన అనుబంధం ఇంకేదో ఉన్నదనిపించింది నాకు. దాని గురించి ఆలోచించి అట్టే సమయం వ్యర్థపుచ్చ నక్కరలేకుండానే అసలు రంగు బయట పడింది.

ఏదో ఆఫీసు పనిమీద ఛండీఘర్ వెళ్లి ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి అత్తయ్యా వాళ్లు సినీమాకి వెళ్లేరు. గుడియా, రాజు లాన్‌లో కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. నేను తిన్నగా మేడమీదికిపోయి నా గదిలో లైటు వేసుకొని ఏదో పుస్తకం చేతిలోకి తీసుకొన్నాను. కాని అక్షరాలకి మధ్యగా రాజు, ఆ అమ్మాయి నవ్వుతూ, తుళ్లుతూ కన్పించడంతో చదువు సాగలేదు. అరగంట గడిచేక రాజు మేడ మీదికి వచ్చేడు.

"ఎలా వచ్చేవు? ఎప్పుడు వచ్చేవు?" అన్నాడు తడబడుతూ.

రాజు తడబాటుకి కారణం లేకపోలేదు. గేటు తెరచుకొని ఎవరు వచ్చినా లాన్‌లో ఉన్నవారి దృష్టిలో పడకుండా మేడమీదికి రావడం జరగదు. నేను వారి కళ్లపడకుండా రాగలిగేనంటే మాటల్లో వా రెంతగా లీనమయిపోయేరో తెలియచేస్తుంది.

"ఇప్పుడే ఇలా వస్తున్నా" అన్నాను.

రాజుకి నా మాట మీద నమ్మకం కుదరలేదు. అప్పటికే నేను బట్టలు మార్చుకొని పుస్తకం చదువుకొంటున్నాను. ఏష్ట్రేలో కాల్చి పారేసిన రెండు, మూడు సిగరెట్ పీకలున్నాయి.

"ఏదో రోజున నీతో చెప్పాలనే అనుకొంటున్నాను. శంకరం" అంటూ రాజు మొదలుపెట్టేడు. అంతా విన్నాక 'అదృష్ట వంతు డివిరా' అని రాజు భుజంమీద చరచడం మినహా నేను మరేం అన లేక పోయేను.

నా దగ్గర దాచవలసిన అవసరం తప్పేక వా రిద్దర్నీ చాలా సార్లు జంటగా బజార్లోనూ, సినిమాలోనూ చూడడం జరిగింది. కొన్ని సార్లు నన్ను చూసి నవ్వుతూ చెయ్యి వూపి దాటిపోయేవారు. ఎప్పుడైనా తమతో రమ్మని తీసుకు పోయేవారు.

రాజు అసలు విషయం చెప్పేక ఆ పిల్లపట్ల నా మనసులో అదివరకు ఏమైనా భావాలుంటే అవన్నీ సమసిపోయేయనే చెప్ప వచ్చు. గుడియా రాజుకి కాబోయే వధువుగా మాత్రమే నా దృష్టిలో నిలిచి పోయింది. ఆ జంటని చూస్తూంటే నాకెంతో ముచ్చట వేసేది. కాని ఆ ఆనందానికి వెనకగా ఏదో అజ్ఞాత భయం మాత్రం తారట్లాడుతుండేది.

ఎమ్మెస్సీ పాసైన రాజు ఒక వంక ఉద్యోగాలకీ, వేరొక వంక విదేశాలలో రిసర్చి అవకాశాలకీ చాలా పట్టుగా ప్రయత్నాలు చేసేడు. ఆ సమయంలోనే ఏదో ఉద్యోగానికి కాన్పూరు ఇంటర్వ్యూకి కార్డు వచ్చింది. వాడిని రైలు ఎక్కించి రావాలని నేను కూడా బయలుదేరేను. మే మిద్దరం స్టేషను చేరుకొనేసరికి గుడియా అక్కడే వుంది. రాజు ఆమెని పలకరిస్తూ ఏమో అన్నాడు. రాజు మాట, గుడియా జవాబు అప్పుడే బయలుదేరుతున్న ఏదో రైలుకూతలో కలిసిపోయేయి.

"మీరుకూడా ఎక్కడికైనా ఊరుకి పోతున్నారా?'' అని ప్రశ్నించేను. రాజు, గుడియా ఆ ఏర్పాటు ముందుగా చేసుకొని, కలిసి కాన్పూరు వెళ్తున్నారేమో అని నా కెందుకో అనుమానం కలిగింది. వారిద్దరూ న్యూఢిల్లీ నగర వీధుల్లో, సినీమాల్లో జంటగా తిరిగేందుకు అడ్డంకి చెప్పని నా మనసు, కలిసి కాన్పూరు వెళ్తారన్న ఆలోచనతో ఎందుకో కంగారుపడింది. బహూశా దానికి కారణం, వారి చర్యకి అత్తముందు నేను సంజాయిషీ చెప్పవలసి వస్తుందన్న భయంవల్ల అయిఉంటుంది.

"ఎవరో చుట్టాలు వెళ్తుంటే వారికి అంపకం పెట్టాలని వచ్చేను" గుడియా సమాధానం చెప్పింది. భారం తీరి వేను విడిచిన నిట్టూర్పు ఇంజను వదిలిన ఆవిరి చప్పుడులో కలిసిపోయింది.

రాజుని రైలెక్కించి బయటికి వచ్చేసరికి టాక్సీల కోసం, బస్సులకోసం జనం పరుగులు పెడ్తున్నారు. మా కోసమే వచ్చి నిల్చినట్లు ఒక ఆటోరిక్షా అక్కడ వచ్చి ఆగింది. ఇద్దరం ఒకే ఇంటికి వెళ్లవలసిన వాళ్లం. ఆ వేళప్పుడు ఆమెని ఒంటరిగా పంపినా, నా మానాన నేను వెళ్లిపోయినా బాగుండ దనిపించింది.

కాస్త జంకుతూనే "రండి....మనకోసమే దేవుడు పంపినట్లు వచ్చి ఆగింది. లేకపోతే ఈ దొమ్మిలో మనకి వాహనం అందేసరికి అరగంటకి పైగా పట్టిఉండును" అన్నాను.

గుడియా ఎటువంటి సంకోచం లేకుండా ఎక్కి నా పక్కన కూర్చుంది. ఇంటికి చేరేక నేను వాడికి డబ్బు ఇవ్వబోతూంటే... "నా భాగం నన్ను ఇవ్వనీండి" అంది పర్సులోంచి డబ్బులు తీస్తూ.

"ఫరవాలేదు ఉంచండి" అన్నాను.

ఆపిల్ల నా మాట వినిపించుకోకుండా వాడి చేతిలో డబ్బులు పెట్టి "థాంక్సండీ" అంటూ లోపలికి వెళ్లిపోయింది.

ఎందుకో నా మనసు క్షణకాలం విలవిల్లాడింది. రాజు ఎన్నో సార్లు ఆ పిల్లకోసం ఏదో కొనిపెట్టగా, టాక్సీల మీద సినిమాలకి, బజార్లకీ తిప్పగా చూసేను. ఆమె ఏనాడూ మాట వరసకైనా డబ్బు ఇస్తాననడం నా కంట పడలేదు. "నీ స్నేహం విలువ ఇంతే" అని ముఖాన కొట్టినట్లు వాడి చేతిలో డబ్బులు పెట్టి వెళ్లిపోయింది. ఆటోరిక్షా నడుపుతున్న సిక్కు యువకుడు నా వైపు చూసి హేళనగా నవ్వినట్లు అనిపించింది. ఆడపిల్లల్ని వలలో వేసు కోడం అంత సులువుకాదురా అబ్బాయి అన్నట్లు నావంక చూసి వాడు వెళ్లిపోయాడు.

విసురుగా మేడమెట్లు ఎక్కి పైకి వచ్చేను. ఎదురుగా వరండాలో ఉన్న అత్తంత మనిషినే చూడకుండా లోపలికి అడుగు పెట్టబోయే

నంటే అప్పటి నా పరిస్థితి వేరుగా వివరించవలసిన అవసరం లేదనుకొంటాను.

"ఇద్దరూ కలిసే వచ్చేరా?" సూటిగా చూస్తూ ప్రశ్నించింది అత్త. లేదని అబద్ధం చెప్పి వాదించే ఓపిక లేక "అవు" నన్నాను.

"ఇంక వాడి నొదిలి నిన్ను పట్టుకుందేమిటి?"

తన కూతురులాంటి ఇంకొక ఆడపిల్లను దెయ్యమో.... దేవతో అయినట్లు పట్టుకుందా అని అత్త అడగడం నాకు నిజానికి కొంచెం కష్టం కలిగించింది.

"ఇంత కాలంగా ఢిల్లీలో ఉంటున్నా నీ చాదస్తం అణుమాత్ర మైనా తగ్గలేదు అత్తయ్యా" అన్నాను నేను నవ్వుతూ.

"అసలు విషయం తెలిస్తే నువ్విలా అడగవురా" అంది అత్తయ్య నొచ్చుకొంటూ. ఆ చీకటిలో ఆమెకు కళ్లనీళ్ల పర్యంతం అయిందని తెలుకున్నాను.

"మరోలా అనుకోకు అత్తా. నవ్వుతాలకి అన్నాను. రాజుని రైలు ఎక్కించి వస్తుంటే ఈపిల్ల కన్పించింది. ఎవరో బంధువుల్ని అంపకం పెట్టాలని వచ్చిందట. ఇద్దరం ఒక ఇంటికేకదా.... ఖర్చు కలిసి వస్తుందని ఒక ఆటోరిక్షా చూసుకొని వచ్చేం....అంతకన్న మరేం లేదు" అన్నాను. నేను 'ఖర్చు కలిసి వస్తుంది' అన్న మాటని కావాలనే జోడించాను. దానివల్ల నేను కోరిన ఫలితం కూడా అందుకొన్నాను.

"ఏదో మీ అమ్మ అంత కష్టపడి చదివించింది. బుద్ధిగా మసలు కొని నాలుగురాళ్లు వెనకేసుకో....ఆ వెనక పెళ్లయి పిల్లా పాపా పుట్టుకొస్తే అవసరానికి పనికివస్తుంది" అంటూ హితోపదేశం మొదలు పెట్టింది. అసలు విషయం పక్కకి తొలగిపోయింది.

రాజుకి ఆ ఉద్యోగం రాలేదు. కాని నెల తిరగకుండా జర్మనీలో రిసెర్చి స్కాలర్‌షిప్ వచ్చింది. ఇంట్లో అంతా ఒకటే హడావిడి. అత్తయ్య ఆనందానికి ఇంక అవధులు లేవు. కూతురు పెళ్లికి చేసినంత హంగామా చేసింది.

విదేశాలకి పోతున్న తమ్ముణ్ణి చూడ్డానికి పతీ. సుతసమేతంగా అత్తింటినుంచి పద్మజ వచ్చింది.

"నువ్వు(ట్రా శంకరం! నా పెళ్లినాటికి ఇంతుండేవాడివి. బాగా పొడుగు ఎదిగిపోయేవు" అంటూ పలకరించింది.

ఈ ఆప్యాయాలు, ఆర్భాటాల మధ్య వారం పదిరోజులు రాజు ఆ నాలుగు గోడలమధ్య బందీ అయిపోయేడు. ఆ రోజుల్లో గుడియాని కలుసుకొని పట్టుమని పది నిమిషాలు మాట్లాడే అవకాశం కూడా వాడికి ఉండేదికాదు. మేడపైన యింత హడావుడి జరుగుతూంటే దానికి కారణమైన వ్యక్తితో సంబంధం ఉన్నా అందులో భాగం పంచుకోలేని గుడియా ఏవో పేపర్లు, పత్రికలు తిరగవేసూ ఒంటరిగా కింద హాల్లో కూర్చునేది.

ప్లేను రిజర్వేషన్లలో వచ్చిన మార్పు మూలంగా రాజు ప్రయాణం అనుకొన్నదానికన్న నాలుగు రోజులు ముందుకి జరిగింది. ఆ సాయంకాలం అత్తయ్య ఆజ్ఞమీద అర్జంటుగా బజారుకిపోయి ఏవో వస్తువులు తెస్తుంటే గుడియా ఎదురుపడింది.

"రేపే రాజు ప్రయాణం" అన్నాను, ఆ పిల్ల ముఖంలో కదలాడబోయే రంగుల్ని ఊహించుకొంటూ.

"అవును రాజు ఇప్పుడే చెప్పి వెళ్లేడు" అంది.

ఆ పిల్ల మనసులో ఏముందో కాని.... నేను ఊహించినట్లు బయటికి మాత్రం తేలలేదు. నిర్లిప్తంగా ఆమె ఇచ్చిన సమాధానం నా కెందువల్లో నిరుత్సాహం కలిగించింది. బహుశా ఆ పిల్ల కళ నీళ్లు పెట్టుకుంటే ఓదార్చాలనీ, ధైర్యం చెప్పి ఆమె నమ్మకాన్ని సంపాదించాలనీ నా మనసులో ఏ మూలో ఉండి ఉంటుంది. తీరా దానికి అవకాశం ఆ పిల్ల కలిగించకపోయేసరికి నా ఉత్సాహం నీరు కారిపోయింది.

రాజు ప్రయాణం రోజున మామయ్య ఎవరో స్నేహితుల దగ్గరినుంచి రెండుకారు పటుకొచ్చేడు. పెళ్లికి తరలివెళ్లే మగపెళ్లి వారిలా ఇంటిలోఉన్న వారందరం ఏరోడ్రామకి బయలుదేరేం.

నేను రాజుయొక్క సామాన్లు కారులో సర్దిస్తుంటే అత్తయ్య ఇంటి తాళాలు వేసి వచ్చింది.

ఆ ఉగ్రయాని కల్లా దొరికిన ఆ రెండు నిముషాల్ని రాజు ఉపయోగించుకొన్నాడు.

"ఉత్తరాలు రాస్తుంటాను గుడియా.... రెండు మూడేళ్ళు ఎంతలో గడిచిపోతాయి!" అన్నాడు ఆ పిల్ల చెయ్యి పట్టుకుంటూ.

గుడియా అంతకన్నా బలమైన ఇంకేదోమాట కోసం ఎదురు చూసి ఉంటుంది. ఇంతేనా అన్నట్లు పేలవంగా నవ్వి ఊరుకొంది. రాజు చేతినుండి విడివడిన ఆమె చెయ్యి నెమ్మదిగా పక్కకి జారి పోయింది.

"క్షేమంగా వెళ్లిరా రాజా" అంది నెమ్మదిగా.

అత్తయ్య అటు ఇటు కంగారుగా చూస్తూ "రాజేడీ.... ఇప్పటికే ఆలస్యం అయిపోయింది." అంటూ ఎదురుగా ఉన్న హాలులో బొమ్మలా నిలబడిఉన్న పిల్లవేపు అక్కసుగా చూసింది.

"ఇక్కడ ఉన్నానమ్మా" రెండో కార్లోంచి రాజు జవాబు చెప్పేడు.

కారు గేటుదాటి వెళ్లిపోతూంటే రాజు వెనుతిరిగి చూడటం నేను గమనించేను. కాని ముందుహాలు లోంచి అరంగుళమైనా కదలిరాని గుడియా వాడిచూపు అందుకోగలిగి ఉంటుందని నేను అనుకోను. రాజు వెళ్లిపోయేక అత్తకి వెంటనే తిరిగి ఇంటికి రావాలనిపించలేదు. మేటనీ సినిమా చూసి ఇంటికి వచ్చేసరికి కను చీకటి పడుతున్నది. గేటులోంచి కార్లు ముందుకి వస్తుంటే ఆ పిల్ల ఉదయం మేము వెళ్లేముందు ఉన్న స్థానంలో అలాగే ఉంది. ఇంత సేపు అదే స్థలంలో అలా నిలబడి ఉండడం అసంభవం. బహుశా కార్ల శబ్దం విని వచ్చిఉండవచ్చు. కాని నాకు మాత్రం ఈ ఆరు గంటల కాలం గుడియా బొమ్మలా అక్కడే నిల్చి ఉన్నట్లు అనిపించింది.

మిసెస్ ధన్‌పాల్ ఏదో మీటింగు ఉందని నాలుగు రోజుల క్రిందటే ఊరికి వెళ్లింది. డాక్టరు ధనపాల్ ఏ కేసుల్లో మునిగి తేలు

తున్నాడో? రాత్రి తొమ్మిది వరకూ, ఆ పిల్ల ఒంటరిగా లాన్‌లో కూర్చుని ఆకాశంవంక చూస్తూండడం నా గదిలోంచి స్పష్టంగా కన్పించింది.

కిందికిపోయి ఆ పిల్లని ఓదార్చా లనిపించింది. కాని ఏ మాట చెప్పినా ఆమెని బాధపెట్టినట్లు అవుతుందేమో అని ఊరుకున్నాను.

వారం నాడు రాజు దగ్గరినుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. "స్వదేశాన్ని వదలి రావడం అంటే ఏమిటో ఇప్పుడు తెలుస్తున్నాదిరా శంకరం, అది నేననుకొన్నంత సులువుకాదు" అంటూ రాసేడు.

ఆరోజే నేను అనుకొన్నాను. అన్న విధంగా రాజు తిరిగివచ్చినా గుడియాతో వివాహం జరగబోదని, కొంతకాలం స్వదేశాన్ని వదలడమే కష్టం అనుకొంటున్న రాజు ఏ పరిస్థితుల్లోనూ శాశ్వతంగా స్వజనుల్ని వదులుకోలేడనీ—

అనుకొన్న విధంగా మూడేళ్లు గడచిపోయేయి. రాజు తిరిగి వచ్చేడంటూ మామయ్య ఉత్తరం రాస్తూ శుభలేఖ కూడా జత పర్చేడు. దాన్ని చూసేక నా అంచనా తప్పుకాలేదని గర్వపడ్డాను. కాని గుడియాని తల్చుకొంటే ఈనాటికీ నాకు జాలిగానే ఉంటుంది.

పైకి ఏమీ పట్టించుకోనట్లు కన్పిస్తున్నా రాజుకి గృహ సంప్రదాయాలూ, అభిమానాలూ అనే కూకటి వేళ్లు లోతుగా మనసులో నాటుకునే ఉన్నాయినీ, అవసరం పడినప్పుడు అవి తమ బలాల్ని ఉపయోగించి పట్టి నిల్పుతాయనీ, ఈ విషయాల్ని గుర్తించక పోవడమే గుడియా చేసిన తప్పనీ అనిపించింది నాకు.

ఆమె పుట్టింది ఈ దేశం లోనే అయినా పెరిగింది, పాశ్చాత్య సంప్రదాయ ప్రకారం. అందుకే తెలుసుకోలేక పోయింది _ రాజు లాంటి వాడికి తన వారితో ఉండే అనుబంధాలేమిటో. గుడియాని రాజు మోసం చేశాడని కాని ...ఆ పిల్ల మోసపోయిందనికాని నేను అనను. ఇద్దరూ జీవితంలో ఒక పాఠం నేర్చుకొన్నారు .... అంతే....

"అయ్యో....అదేం పనండీః....అలా ఉన్న పళంగా లాగుతే అది వస్తుందాః చుట్టూ మన్ను పెళ్లగించి మరీ లాగండి" అంది అనసూయ.

అనసూయ హెచ్చరిక నన్ను వర్తమానంలోకి లాక్కొచ్చింది. ''ఇంత పీలగా ఉన్న ఈ మొక్కకి ఎంత లోతుగా వేళ్లున్నాయో చూసేవా అనసూయాః'' అన్నాను, బలమంతా ఉపయోగించి దానిని పైకిలాగుతూ. మొక్కయితే ఊడివచ్చింది, కాని దానిచుట్టూ ఇంత మట్టిపెళ్ల ఉండనే ఉంది.